

ЧОРНОБИЛЬ

23 роки відділяє нас від тієї трагічної ночі, коли життя українців, а також сусідів білорусів, росіян розділилося на до- і післячорнобильське. Із поняття фізичного, технічного, географічного Чорнобиль став категорією моральною. Він висвітлив мужність нашого народу, стійкість, доброту, високу гуманність і готовність до самопожертви. Незважаючи на плин часу, ми завжди пам'ятатимемо тих, хто ціною власного життя і здоров'я відвернув від світу ще більшу біду, зробив усе, аби зменшити наслідки трагедії.

Лист Анни Ходемчук синові Валерію.

«Синочку! Відчуваю, що тільки ти мене зрозумієш і простиш, що пишу тобі на той світ. Бо не можу по-іншому. Ні плач, ні волення не допомагають мені. Ось уже багато літ тужу за тобою. Ніяк не можу змиритися, що більше тебе не побачу.

Мій рідненький! Новин у нас за цей час стільки сталося! Місто Прип'ять, про яке ти міг розповідати ці вечорами, після аварії виселили. Наташа з дітьми одержала квартиру в Києві. У тому районі, де тепер живе багато прип'ятчан. Лариса, донька твоя, вийшла заміж. Синочок твій, Олежик, закінчив школу.

Валерику! Знаю, якби ми з тобою зустрілися, ти б обов'язково запитав, чи не ображає мене хто-небудь відколи тебе вдома нема. Ні, синку! Мене вже сама доля ошукала, відібравши тебе. А люди – вони скрізь добрі. Турбуються про мене твої однолітки, навідуються і твої колеги.

Щороку 26 квітня мене з Марією, твоєю сестрою, привозять у Прип'ять. Вшановують тебе і всіх твоїх друзів, які загинули на ліквідації наслідків аварії, як Героїв. Щороку я тільки тим і живу, що чекаю того дня, щоб побачити місце твоєї смерті. Бо велике то горе, синку, для матері – не мати навіть могили синові. Весь четвертий – то твоя могила.

Чорнобильська біда рознесла на своїх чорних крилах гиркоту України по всьому світові: і наше прізвище Ходемчук із 1986 року знають навіть в Америці. І про тебе знають, що ти один з тих хлопців, хто відвернув біду.

Прости мене, що не зуміла відвернути смерті – її ще не здолали ні ті, хто в палацах живе, ні ті, хто в хатинах. Прости мене, моя дитино».

Рівненщина теж відноситься до найбільш постраждалих від аварії, адже більша половина території була уражена радіацією: 290 тис. га сільськогосподарських угідь, 654 тис. га лісових масивів, 6 великих поліських районів, 340 населених пунктів.

Тисячі офіцерів і рядових запасу, міліціонерів, лікарів і будівельників, кухарів і водіїв зі всіх куточків держави вирушили на допомогу. Не став виключенням і наш район. Лише через райвійськкомат було призвано більш як 130 офіцерів і рядових запасу.

Серед учасників ліквідації був і млинівчанин Георгій Олійнічук, помічник санітарного лікаря міжрайСЕС. Його спогади пропонуємо вашій увазі.

«Згідно з наказом обласної СЕС у кінці липня 1986 року була створена група з оперативних працівників, лаборантів, водіїв у кількості 11 чоловік і відряджена в Поліський район Київської області. Ми міняли своїх колег, термін відрядження яких закінчувався. У функціональні обов'язки входив радіологічний та бактеріологічний контроль за якістю харчових продуктів, питтєвої води, недопущення виникнення гострих кишкових інфекцій та харчових отруєнь серед населення та ліквідаторів аварії на ЧАЕС Поліського району, що межує із Чорнобиль-

НЕ МАЄ МИНУЛОГО ЧАСУ

ським. Їхали ми туди і зовсім не знали обстановки. Що нас відразу здивувало при в'їзді в район – це обочини доріг, оброблені спеціальною рідиною, яка не дозволяла підніматися пилу (грунти там піщані) і таблички «В'їзд на обочини заборонений». Працювали ми із 8-ї до 21-ї години без вихідних. Щодня виїзд за відповідними маршрутами. В машині водій, а та дозиметрист, який робив заміри рівня радіації при в'їзді в село, посередині та на виїзді і результати фіксував у спеціальному журналі. Після приїзду груп дані по населених пунктах узагальнювались і передавались телефоном у Київ (результати не розголошувались). Участь у ліквідації приймали спеціалісти із багатьох областей і республік колишнього Радянського Союзу (Прибалтика, Росія, Комі АРСР і т.д.). Воду із відкритих шахтних колодязів пити було заборонено, їх закрили і обтягнули плівкою, свердлили артсвердловини і забезпечували людей водопровідною водою, якість якої ми постійно контролювали. Багато чого робилось на швидку, наприклад, контрольний пункт «Діброва»: водонапірну башню поставили, а люк зверху не зачинили, і при масовому розборі води радіонукліди із повітрям потрапляли у воду.

Коли проводили дезактивацію території, тобто знезараження, відключали електроенергію і спецтехнікою хіміків та пожежників машини мили дерева, стіни будівель. Солдати, а це були в основному резервісти із Прибалтики, лопатами повністю знімали верхній шар ґрунту товщиною 10-15 см і вивозили. Навколо нашої бази також зняли весь ґрунт. Після цього зона вважалася дезактивованою і скільки б ви не заїжджали, біля воріт усіх зупиняли і чистили машину. Тоді ми дуже себе погано почували (головні болі, біль у горлі).

Населені пункти невеликі і комфортні. Був такий населений пункт Варовичі. Я приїхав у село, 10-12 км від Поліського, яке було ще заселене, а буквально через тиждень людей вивезли і оточили місцевість колючим дротом із таблицями «В'їзд заборонено». Там жили і харчувались, як ми їх називали – «атомщики»: вони відпрацьовували зміну на ЧАЕС і поверталися назад. Свій спецодяг міняли після кожної зміни, а що робити з використаним – не знали, тому зберігали на території на здоровенній купі (радіоактивний фон був дуже високим).

Усіх дітей, переважну кількість молодого населення евакуювали в санаторії, будинки відпочинку, на південь, залишилися тільки літні люди. Один дід пробрався у заселене село до своєї хати, де у нього була пасіка, і приніс нам у лабораторію вошину з медом, аби дізнатися, чи можна його їсти. Коли поставили пробу на спеціальний прилад, то за мить засвітилися всі індикатори шкали, що вказувало на високу радіацію.

Радіація у населених пунктах була різна. Із тих сіл, де більша, худобу переганяли туди, де менша. Ділянки із високою

радіоактивною забрудненістю проїжджали на великій швидкості із зачиненими вікнами.

Через певний період ми робили проби харчових продуктів, рослин, молока, фруктів, овочів і направляли в лабораторію Києва. При виїзді у столицю було 2 КПП, які перевіряли транспорт на радіоактивну забрудненість і при необхідності направляли на пункти дезактивації.

Із завданням, яке було поставлене перед нами, ми справились: ні гострих кишкових інфекцій, ні харчових отруєнь серед ліквідаторів і населення Поліського району не було (а харчувалося по 1,5-3 тис. людей на одному об'єкті).

Після чорнобильського лиха сотні тисяч людей покидали рідні домівки, переїжджаючи на чисті території. Села Підлосці та Ставрів нашого району прихистили із грудня 1993 року 150 сімей із північних районів. Загалом у районі проживає більш як 1600 громадян, постраждалих від аварії на ЧАЕС, серед яких нині й 77 студентів державного технікуму ветеринарної медицини.

Сім'я Полюховичів теж приїхала у Млинів після трагедії. Але часи 23-річної давності Георгій Іванович - начальник цеху електров'язку №6, голова районної організації соціально-екологічної партії «Союз. Чорнобиль.

Україна.» - пам'ятає і досі.

«Я пам'ятаю, як 1 травня приїхав у село до мами. На вулиці бігали діти, грав маяк. Липи ще не цвіли, але трава і дерева були покриті рудим інеєм.

У заходах цивільної оборони було заплановано евакуацію на 27.04, але тодішнє керівництво без дозволу Кремля не могло нічого зробити, тому її перенесли на наступний день. А того дня вітер змінився, радіаційний пил понісся в бік Прип'яті, і 10-кілометровий ліс між ЧАЕС і Прип'яттю за день загинув від руді перегорілої маси.

5-6 травня в селах почалися активні роботи з ліквідації наслідків. Служба ЦО на всіх об'єктах, особливо державного значення, перевіряли радіацію. Я – молодий спеціаліст після технікуму. Прийшли якось до нас дівчата, міряють спецприладами ДП-5 рівень радіації і кажуть, що тут усе нормально, не переживайте. А через кілька днів надійшло розпорядження і нам теж видали прилади, дозволивши контролювати рівень забруднення повітря, води, поверхні ґрунту. Спочатку все передавали відкритим текстом, згодом наказали шифрувати і потім усі документи з висновками вилучили.

Пам'ятаю, як санепідемстанція розпочала контроль за молоком, м'ясом, ягодами, грибами. Молоко виливали.

У вересні-жовтні того року, коли навчався у Київському політехнічному інституті, помічав, що Київ був напрочуд причепурений. Зранку, вдень і ввечері машини змивали асфальт водою, все сміття збирали у спеціальні поліетиленові мішки і вивозили на утилізацію...

Коли почала працювати програма по переселенню людей, я переїхав із сім'єю у Млинів. І прихопив із собою куплений у столиці прилад для вимірювання радіації. Якимсь увімкнув його у райцентрі і був вражений: рівень радіації мало чим відрізнявся від помірного вдома, у забрудненому районі.

Нині у Києві є музей «Чорнобиль», експонати якого примушують серце здригнутися. 90 населених пунктів, які зникли з карти України, залишаться в історії катастрофи. Мурашки біжать по тілу, коли все це споглядаєш.

За словами Георгія Івановича, Закон України «Про захист потерпілих від Чорнобильської катастрофи», прийнятий у той час, виконувався у перші роки на 40%. Ніяк, на сьогодні він фактично виконується всього на 7-10%. Особливо це стосується медичного лікування і реабілітації потерпілих від наслідків аварії на ЧАЕС «Ми повинні пам'ятати про людей, які віддали своє життя і здоров'я, щоб урятувати світ. Якщо роки воєнного лихоліття із часом забуваються, то чорнобильська трагедія збільшується...»

«Чорнобиль не має минулого часу» захід під такою назвою відбувся в селищі напередодні річниці трагедії. Учні шкіл технікуму, представники влади, установ організації знову пригадали сумні події 23-річної давнини, вшанували пам'ять померлих, із вуст очевидців почули достеменну правду про реальні події 26 квітня 1986 року та після цієї дати, про які та довго і ретельно замовчували.

Відлуння біди стихли ще не скоро. Їм наслідки відчують на собі і майбутні покоління. Однак ми повинні з оптимізмом дивитися у майбутнє, вчитися на помилках і зробити все можливе, аби подібне ніколи не повторилося.